

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Devarim

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

30

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9976

דברים כח כט כי תבא נצבים

ס סט אלה דברי הברית אשר צוה

יהוה את משה לבנות ואת בני ישראל

בארץ מואב מלבד הברית אשר קרת

אתם בהר סיני ויקרא

משה אל כל ישראל ויאמר אלהם אתם

ראיתם את כל אשר עשה יהוה לעיניכם

בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל

ארצו: ב המסות הגדלה אשר ראו

עיניך האמת והמפתים הגדלים ההם:

ג ולא נתן יהוה לפס לב לדעת ועינים

לראות ואזנים לשמע עד היום הנה:

ד ואולר אתכם ארבעים שנה במדבר

לא בלו שלמתיכם מעליכם ונגלה לא

בלתה מעל רגלך: ה לחם לא אכלתם

וגין ושכר לא שתייתם למען תדעו כי אני

מפסיד יהוה אלהיכם: ו נתבאו אל הממוס הנה

ב ויצא סיון מלך חשבון ועוג מלך דהבשן

לקראתנו למלחמה נכסם: ז ונקה את

ארצם ונתנה לנחלה לראובני ולגדי ולחצי

שבט המנשי: ח ושמרתם את דברי

הברית הזאת ועשיתם אתם למען תשכילו

את כל אשר תעשון:

ומפסידון קומי אורי - בישיעה בסיון ס' קכ"ב
לעבריו - סיון:

פ פ פ

ט אתם נצבים היום בלכם לפני יהוה

אלהיכם האשיכם שבטיכם וקניכם

אונקלוס

לעבדיו ולאמתו ולירי דקני: סט אליו

פתנמי קומא דפקיד יי ית משה למגור עם

בני ישראל בארעא דמואב בר מקומא

דגור עמהון בחורב: א וקרא משה לכל

ישראל ואמר להון אתון חיותון ירת כד

דעבדו לעיניכון בארעא דמצרים לפרעה

ולכל עבדוהו ולכל ארעיה: ב ניסין רברבין

דחזון עינד אתיא ומופתיא רברביא האטון:

ג ולא יתב יי לכון לבא למדע ועינין

למחוי ואודנין למשמע עד יומא דהין:

ד ודברית יתכון ארבעין שנין במדברא

לא בליאו כסותכון מנכון ומסנד לא עדו

מעל רגלך: ה לחמא לא אכלתון וחמר

חדת ועתיק לא שתייתון בדיל דתדעון ארי

אנא יי אלהכון: ו ואחיתון לאתרא דהין

ונפק סיון מלכא דחשבון ועוג מלכא

דמחנן לקדמותנא לאנחא קרבא ומחיננון:

ז ונסיבנא ית ארעהון ויהבנא לאחסנא

לשבטא דראובן ולשבטא דגד ולפלגות

שבטא דמנשה: ח ותטרון ית פתנמי

קומא דהין ומעבדון יתהון בדיל דתצלחון

נת כל דתעבדון:

פ פ פ

ט אתון קניין יומא דהין כולכון סדס יי

אלהכון הישיכון שבטיכון סביכון

וסרביכון

אלהיכם האשיכם וקניכם ושמריכם כל איש ישראל:

טפכם

שביעי
כט

אומנון וכן בחר בדין בדין זילין בעבדיו וצמחו עד דתתקולו למשתעבדא מגן וליר דמכניש : סט אלו
 פתגמי קיימא דפקיד יי ית משרה למגור עם בני ישראל בארעא דמואב בר מן קיימא דגור עמיהו בחורב :
 א וקרא משרה לכל ישראל ואמר להו אתו חמיתו ית כל מתותא דעבד מיכרא דיי לעגיכו בארעא
 דמכניש לפקעה ולכל עבדו ולכל יתבי ארעיה : ב ניסין כרבו דתמיתו בעיניכו אתיא ותמיתו רבובא
 האינו : ג ולא יתב מיכרא ויי לבון ליבא למנשי אלהו למנבע ועיניו למרמא אלהו לתמתי ואודמו
 דמקטמא אלהו לציימא ואתו גשיתו אורימא דליכוו רמיתו בעיניכו וטמטמהו אודגיוכו בזמו יומא דדין :
 ד ובליתר יתכוו ארבעו שגין במדברא לא בלמו בסוהכו מעלוי גישמיכו וסגדליכוו לא איטלעו מעלוי
 ריגליכוו : ה לתמא דעבדא לא אכלתו וחמר ומיבת לא שחיתו ונתת אורימא דדירא מסמרא במדרשיכוו
 מסיל דתתקסוון בה ותנדעו ארום אגא הוא יי אלהכוו : ו ואחיתו לצתרא דדין ונפס סיחוון מלכא
 דחישקנא ועוג מלכא דמתנו לקדמוחנא לסדרי קרביא וקחוננו : ז ורבשגו ית ארעהו ויתקנא אחקנא
 לשיבט ראובן ולשיבט גד ולפלגית שיבט מנשה :

ירושלמי

ח ותגטרוו ית פתגמי קיימא דרא ומעבדו ויהוון מן
 בגלל דתמא לחון ית כל דמעבדו :
 ומטרוו ית מילי שבח אורימא דרא ומעבדו ומהוון מן
 בגלל דתתכוננו ית כל מה דמעבדו :

פ פ פ

ט אתם אמר משרה נביא לא בטומרא אגא מסדיר בכון אלהו פד אתו מעמדיו יומא כרלכוו
 קדם יי אלהכוו רישי סנהדרין דלכוו וצמרכלי שבטיכוו סביכוו ופרכוו כל איגש ישראל :
 טפלכוו

דשיי

שנאיר אחריו ואין קונה (יב) : (פט) לכרות את בני ישראל . טיקלו עליהם תורה כאלה וכסועה : מלכר דברית - קלות
 שנת"כ סנאירו כסיני : (ג) ולא גרוה' לבם לב לדעת . להכיר את חסדי הקס"ה הולידככו : עד היום הזה . שמעתי שאלו
 היום שנתן משה ספר תורה לבני לוי כמו שכתוב בפרשת וילך (דברים לא) ויתנה אל הכהנים בני לוי באוכלי שרשאל לפני משה ואמר לו
 משה רבינו חף אנו עמדתו כסיני וקלטנו את התורה ונתנה לנו וזה אתה משליט את כנו שכתב עליה ויאמרו לנו ויס מחר לא לבס נתנה
 לנו נתנה וסוח משה על הכר ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם וגו' היום הזה הכתי שאתם דכקיס וחפנים כמקום :
 (ו) ותבאו אל המקום הזה . עתה אתם רואים עמכם כנדולה וכבוד אלת כעטו כמקום ואל ירוס לככסו ושמתם את דברי
 הכרית הזאת . ד"א ולא נתנה' לבס לב לדעת (ע"ז ה) שאין אדם גומד על סוף דעתו של רבו ומתמת מזנתו עד ארבעים גיה ולפיכך
 לא הקמיד עליכם עד היום הזה אבל נכתב ויליך יקפיד ולפיכך ושמתם את דברי הכרית הזאת וגומר : חסלת הכי תבא
 (ט) אתם נצבים . מלמד שכינס משה לפני הקס"ה היום עותו להניסם ככרית : ראשיכם שבטיכם . ראשיכם לשכטיכם :
 זקניכם

באר רחובות דקדוקי רשיי

(יב) כבר הודעתין עליון התפעל משתמש לשני אופנים אינן ראשון פועל מחש והתמכרתם (איר ווערט גוויז זיין פר קויפט) על זה
 קאמערט" דלא יתכן משום דכתיב אחריו ואין קונה ואלו היה פועל מחש (גוויז פר קויפט) כדלוי יהיו שם קונים אלא כדלוי מלת
 והתמכרתם הוא מן לשון התפעל אינן השני והיינו מתדמה עושה עצמו כאלו עושה שום פועלה וכאמת אינו עושה כלום כמו שמתעשר
 (עד תאכט ויך ריין וכאמת אין כל האט ער גאר ניקס) וכן והתמכרתם (איר ווערט אייך שטעליך צו פר קויפן וכאמת אין קונה) :
 רע

רשב"ם

(ט) אתם נצבים היום כלכם . כדכתיב לעיל ויקרא משה אל כל ישראל וגו' :
 למען

מכלל יופי

כט (ח) (למען השכילו) . ענין הצלחה : וכל
 אשר הם חחרת השרש הזה הם ענין אחד שהוא
 השכל והבינה ולשון שכל קרוב לענין השגחה ועיון
 שנשתמשו בזה רבותיו ו"ל כאמרום הסרכל בשד"ש
 דברים כלומר הבטועין ולפי שהאיש המצליח יבאובל
 דבריו כתבונה כא-ויעשו כשכלו וכדעתו אף על פי
 שמודמנים אצלו וולת דעתו ושכלו יקרא משכיל :
 נצבים (ט) (ראשיכם) . ככינוי הרבים ישוב החולם
 לקמץ ולפי שהראש סבה
 (°) (°) (°) מ 40 הגוף

טפסנשיכס וגרף אשר בקרב מחנהך
 מהטב עציך עד שאב מימך: יא לעברך
 בכרית יהנה אלהיך ובאלתו אשר יהנה
 שני אלהיך כרת עמך והיום: יב למען
 דקים אתך היום לו לעם והוא יהיה לך
 לאלהים כאשר דבר-לך ובאשר נשבע
 שאבתך לאברהם ליצחק וליעקב:
 יג ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את-
 הברית הזאת ואת האלה הנאת: יד כי
 את אשר לשנו פה עמנו עמד היום לפני
 יהוה אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו
 שלישי היום: טו כי אתם ידעתם את אשר-
 ישבנו בארץ מצרים ואת אשר-עברנו
 בקרב הנוים אשר עברתם: טז נתראו
 את שקוציהם ואת גלדיהם עץ ואבן בסף
 וזהב אשר עמקם: יז פן-יש בכם איש
 און-אשה או משפחה או שבט אשר לבבו
 פנה היום מעם יהוה אלהינו ללכת לעבד
 את אלוהי הננוים ההם פן-יש בכם שרש
 פרה

וסרביכון כל אינש ישראל: י טפלמן
 נשיכון וגיורך דבגו משריתך מלקט אערך
 עד קלא מימך: יא לאעלויתך בקומא דני אלהיך
 ובמוקמי דני אלהיך גור עמך וקמא דין: יב
 בדיל לאקמא אתך יקמא דין קמא דני לעמא
 והוא יהוה לך לאלהא קמא דמליל-לך וכמא
 דקים לאברהם לאברהם ליצחק וליעקב:
 יג ולא עמכון בלחודיכון אנא גור ית-
 קמא דין ויתמוקמא דקא: יד כי
 יתמן דאיתוהי קמא עמנא קאים יקמא-
 דין קדם יי אלהנא ויתמן דליתוהי קמא
 עמנא יקמא דין: טו אריצתון ידעתון
 ית דיתבנא בארעא דמצרים וית דעברנא
 בגו עממא דעברתון: טז נתראו ית-
 שקוציהון וית שענתהון אעא ואבנא בספא
 ודהבא דעמקון: יז דלמא אית בכון נבר
 און-אשתא או ורעית און-שבטא דלביה פני
 יקמא דין מדחלתא דני אלהיה למתך
 למפכה ית-שענות עממא האנון דלמא-
 אית

דשיי

דקניכם ושוטריכם • המצב המצב קודם וחס"כ כל איש ישראל: (י) מחוטב עציך • (החומא) מלמד שכלו
 כענינים להתגייס כדרך שכלו נכעונים כימי יאושע וזהו האמור שנכעונים (יהושע ט) ויעשו גם כזה בערמה וכתם משת
 מוטבי עלים וטובי מים: (יא) לעברך • להיותך עובר בברית ולא יתכן לפרשו כמו להעבירך אלא כמו (דברים ד) לעשותכם
 אתם: (ב) לעברך בברית • דרך העברה כן היו כורתי כריתות עושין מחייה מכלן ומחיה מכלן ועוברים בנתיב כמו שכתוב
 (ירמיה לד) העגל אשר כרתו לפניו ועברו בין כתריו: (ג) למען דקים אתך היום לו לעם • כל כך הוא נכנס למורח למען
 קיים אותך לפני לעם • והוא יהיה לך לאלהים • לפי שדבר לך ונשבע לאבותך שלא להחליף את ורעם כלומה אחרת לכך הוא
 אומר אתכם בשבועות הללו שלא תקיימה אחר שהוא אינו יכול להכדל מכם: עד כאן פירשתי לפי פשוטו של פירוש • ונדרש חגדה למה
 בשמחה פדשתי אתם נכסים לקללות לפי שמועדי ישראל וזהו קללות חסר שנים חן ממ"ט שנתות • כהנים הוריקו נביאים וחסדו מי יוכל
 לעמוד באלו התקיל מזה לפיכך אתם נכסים לקללות לפי שמועדי ישראל וזהו קללות חסר שנים חן ממ"ט שנתות • כהנים הוריקו נביאים וחסדו מי יוכל
 כיום זה שהוא קיים והוא מאפיל ומאור כך האור לכס וכן עתיד לאור לכס והקללות היסודין מקיימין אתכם ומציינן אתכם לפני ואף
 כפרה שלמעלה מן עינין הם אתם האיתם אשר עשיתי • דבר אחר אתם נכסים לפי שמועדי ישראל וזהו קללות חסר שנים מזהה ליהושע
 לפיכך עשה איתם מנחה כדי לזרום וכן עשה יהושע וכן שפאל (שמואל א יב) התיצבו ואשכח אתכם כשילאו מידו וכנסו לישו של שאל:
 ואת אשר אענו פה • ואף עם דורות העתידים להיות: (טו) כי אתם ידעתם וגומר והראו את שקוציהם • לפי
 שדקיימם השומע עליכם (שפאל) לך לך חסד מכם אותן ללכת אחרים: (טז) והראו את שקוציהם • על שם שהם תלושים כשקיימם
 גלול דם

מפלקון וקשיכון ונזריכון דיקון משיריכוון
 מקטנע קיסיכון עד מילרואי מיסיכון : יא לא עלוקתון
 בקיימא ב"י אל הקון ולא אהורקון במוסריה ב"י
 אלקהון וער עמכון יקנא : יב מן נגלל לקיימא
 עמכון יקנא ליה לאוקא בקירא והוא יהי לכון לאלקא
 היקמא דמליל לכון והי קמא בקיים לאבתחון לאברהם
 ליעקב וליעקב : יג ולא עמכון בלחודיכון אגא
 וער ית קיימא תבא ומסחיר ית מוקמא תבא : יד ארום
 ית כל דביא דקמון מן יומי עלקמא קלהון הינו דקיימון
 למיקום עד סוף כל עלקמא קלהון הינו קיימון תבא
 ותיקנא בארעא דמקצבים ונבון דעבר לנא בני עממא
 בעברתון : טו ונתתון ית מרתקתון ונרשעון
 דלהון דמן קיסא ואקנא דרבין באושקמי ונעון דקסיף
 ורב דתיבין עמהון בקמין אהיו (דמין) (ס"ח דמין)
 בתריהון דלא יתנבון : יז אנהרון דלקא אית
 בכון השתא ולא יהי בבר דנא בר בש או איתא או קיימא
 או שקמא דלביה מחפני למטעי יקנא מרתקתא ב"י
 אלקמא למפלח ית טעונה עממא האיגון דלקא אית
 בכון טעי דשריש דלביה מבררבר עליו בבר היטאיה
 דשריש היטאיה חוריי וסופיה קריר באגרתא דמוקמא :
 יהי

מפלקון וקשיכון ונזריכון ראית ב"י משיריכוון מקטנע
 קיסיכון עד מלוי מימיכון :
 מלעקרון בקיימא ב"י אלקהון רבשבעתא ב"י אלקהון
 מקום עמכון יקנא דין :
 ארום כל דכנא די קמר מן ממות עלקמא וער דון עמק קיימון
 תבא יקנא קדם : אלקהון וית כל דביא בעמדין למיקום מן
 בתרון (כאילו) (יג כדהון) קיימון תבא עיקון יקנא דין :
 תבא עממא יקנא קדם : אלקמא וית כל דביא בעמדין
 עמון יקנא : טו ארום אהון ויעתון סכום שגא

ירושלמי

נתתון ית אקשיצתהון וער מרתקתהון טעון דקיימא
 וטעון דאקמא טעון דקספ וטעון דררוב טעון דקיימא
 דקיימא ודאקמא טעון משלקון יתהון בשקמא וטעון דקיימא
 דקספא ונתתא טעון יתבין עמרון ב"י בירא בחליו מנהון
 דלא יתנבון :
 ולא יהי לכון נבר או איתתא או ארעא או שקמא דלביה
 קטי יקנא דין מן קדם : אלקהון למפלח ית טעונה
 בעממא האיגון דלקא יהי בכון נבר דלביה קיבירת
 קממא דהוא קממי לשורש קממא בארעא ארום רישיה
 תלי דקשיא וסופיה קריר בלענתא דמוקמא :

דשיי

גוליהם . שאפרמיס ומאוסין ככלל : עין ואבן . אותן של ימים ושל אכמים ראיתם כגלוי לפי שאין הכותי ירא שאל יגבול אבל כל
 סף וסכ עמס כמדרי ועמיתס הס לפי שהס יראים שאל יגבול : (יז) פן יש כלם וגו' : למיכא חיריך להסביעס : פן יש
 ככס . שמא יש ככס : אשר לבכז פונה היום . מלקלעליו הכרית : שרש פרה ראש ולענה . שרס מגדיל עש מר
 כגידין

באר רחובות דקדוקי דשיי

(א) רצה לומר מלת לעכרך לשון מועל עומד בעמון הוא (כלייכט בייה דען מעסין זעלטין) וזה שכתב להיותן עובר ככרית לעכרך
 (דוא פארשט זעלכין אין כרית) והיינו קיום הכרית (האלסין דעס כרית) : וכתב עוד ולא יתכן לפרשו להעבירך והיינו לשון
 מועל ולא (דוא ווערטט מאכין איין חנדרן איכר פארהין אין כרית) אם קיימא משמעו כי הוא בעמון לא קיים הכרית וזה כדלמי לא
 יתכן וזה דמפייס כול לעשות כס והיינו גס כן לשון מועל עומד בעמון :
 ג

מכלל יופי

הגוף כנה בו מבחר האנשים וקצנים : (י) (מחוטב עיצף) .
 ענין כרית : (יא) (לעכרך ככרית) . לפי שדרך הכרית
 הוא לעבור בין בהרי הבהמה או העוף השחוט פילכן יכירו
 ויעברו בעלי הכרית בין הכריתים וכן אמר בכרית אכרהם
 אבינו עם הקדוש ברוך הוא אשר עבר בין הנזרים האלה וכן
 (ירמיה לב) ויעברון בתרין לפיכך אמר לעכרך ככרית :

(יד) (ישנו פה) . ענין המלה הזאת בכל מקום והיא
 ענין דבר הנמצא : (יז) (פורה ראש) . ענינו ארס
 טו"ש קו בד"עו ואומרים כי בראש הפתח הוא הארס לפיכך
 נקראת ראש : (ולענה) . ידוע כי הוא כמו ראש במדרות
 אבל הם שני מיעין . ויש מפרשים שהוא העט הנקרא
 בלעו

פָּרַח ראש ולענה : יח והיה בשמעו את
 דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר
 שלום יהיה לי כי בשרות לבי אלך למען
 ספוח הרנה את הצמאה : יט לא יאבה
 יהוה סלח לו כי אז יעשן אף יהוה וקנאתו
 באיש ההוא ורבצה בו כל האלה הכתובה
 בספר הנה ומתה יהוה את שמו מתחת
 השמים : כ והבדילו יהוה לנערה מכל
 שבטי ישראל ככל אלות הגויות הכתובה
 בספר התורה הנה : כא ואמר הנה
 האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם
 והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את
 מכות הארץ ההוא ואת מחלאתיה אשר
 חלה יהוה בה : כב נפרית ומלח שרפה
 כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה
 בה כל עשב במהפלת סדס ועמרה אדמה
 וצבאים אשר הפך יהוה באפו ובחמתו :
 כג ואמרו כל הגוים על מה עשה יהוה
 ככה לארץ הזאת מה חרי האף הנור
 הנה : כד ואמרו על אשר עזבו את ברית
 יהוה אלהי אבתם אשר ברית עמם בהוציא

א
ב

וצבאים קרי

אתם

רשי

את בכון ובר מהרהר חטאין אז ורון :
 יח ויהי במשמעיה ית פתגמיה מומתא
 הקא ויחשיב בלביה למימר שלמא יהי לי
 ארי בהרהור לבי אנא אזיל בדיל לאוספא
 ליה חטאין שלותא על ונדנותא : יט לא
 ייבי יי למשבק ליה ארי בכן יתקף רוגזא
 די וחמתיה בגברא חהוא וידבקון ביה כל
 לושיא דכתיבין בספרא הדין וימחי יי ית
 שמייה מתחות שמיא : כ ויפרשיגיה יי
 לבישא מכל שבטיא דישראל ככל לנשי
 קמא דכתיבין בספר אוריגא הדין :
 כא וימר דנא בתראה בגיכון דיקומון
 מבתריכון ובר עממין דייתי מארע רחיקא
 ויחזונית מחתא דארעא ההיא ונתמרעא
 דארעא יי בה : כב גופריתא ומלתא יקרא
 כל ארעא לא תזרע ולא תצמח ולא יסק
 בה כל עשב כהפכתא דסדוס ועמורה
 אדמה וצבויים דהפך יי ברוגזיה ובחמתיה :
 כג וימרון כל עממין על מה עבר יי
 הדין לארעא הקא מה תקוף רוגזא רבא
 הדין : כד וימרון על דשבקו ית קמא

דיי

גידון שהם מרים כלומר מפרה ומרבה רשי בקרבכם : (יח) והתברך בלבבו . לשון כרכה יחשוב בלבו כרכת שלום לעצמו לאמר לא
 יבואני קללות הללו אך שלום יהיה לי (כ) : והתברך . כניד רח ש"יח כלעו כמו והתגלח והתפלל : בשררות לבי אלך .
 במרית לבי כמו (במברכ כה) אזורנו ולא קרוב כאומר מה שלכי רואה לעשות : למען ספוח הרוח . למען סלוסוף כי מרענות
 על מה שעשה עד הנה שונג והייתי מעביר עליהם וגורם עתה שלום יעם המיד וזפרע מוחו הכל וכן ת"א כדיל לאוספא ליה חטאין
 שלותא על ודנותא סלוסוף לו חלי הסוגות על הזדונות : רוח . שונג שהוא עושה כלום סכור שלא מדעת : צמאה . שהוא עושה
 מדעת וכתאה : (יט) יעשן אף ה' . ע"כעם הגוף מתחמם והעשן יוצא מן האף וכן (שמואל ב כב) עלה עשן כאלו וזע"פ
 שאין זולכני המקום הכתוב חשניו את האון כדרך שהיא רגילה ויכולה לשנוע כפי דרך הארץ : וקנאה . לשון חמה אנפיתכיו"ט חיות
 לכיית נקמה וחיו מעביר על המדה : (כ) הכתובה בספר הרמורה הורה . ולמעלה הוא חוסר (דברים כח) בספר התורה
 הוצתגם כל מלי וכל מכה וגומר : הזאת לשון נקמה מוסב אל התורה הנה לשון זכר מוסב אל הספר וע"י פיסוק השעתי' הן כחלקון
 לשתי

יח וירי במשימיה יח פתגמי מוכחא דהיא ויהיאש קלביה למימר שלמא יהי לי ארום בתקוף
 יצרא בישא דלבי אור מן בגלל למיפשא חובי שלותא על זחורא ו יט לא יהי בעוא מן קדם יי לשיפשא
 ליה ארום בכו ותקוף רוגא ביי ותימיה כבר נשא ההוא ותל ביה גד פתגמי לוטשא דבתיבין בספרא דרין ויבתי
 יי ית שרם הוכרניה מתחות שמאי : כ תפרשינה יי לבישא מגד שכתא דישראל הי ככל לונטי תיקא דכתיבין
 בספרא דרין : כא וימרו דביא בתרא בניכו ד יקסו מן בתריכו ובר עממי דיימי מארע רחיקא ונתמין יח
 מתוהא דארעא ההיא ונת פרעהא דגרי יי בה : כב כוכריא ומלחא עם אשא מצלתא תהי יקרא כל ארעא
 לא תפשר לבר זבע ולא מרבי צמחין ולא יסק בה כל עשא השמקע היך תתקנותא דקדום ועמורה אדמה
 רצבוים דהפך מימרא יי ברונות וכליתיה : כג וימרו וכל עממיא מטול טה עבר יי היקנא לארעא דרין
 מה תגם תקוף רוגא ברא דרין : כד וימרו מטול דשבר ית קיימא ביי אלקא דאבתהון דגור עקוהו

באפקותיה

רשי

לשי לשונות כפרות הקלות הטפה נוטה תחת כספר והתורה הזאת דוקוס זה לזה לכך אמר הזאת וכלן הטפה נמוכה תחת התורה
 נמצא ספר התורה דוקוס זה לזה לפיכך לשון וכי נופל אחריהו שלשון נופל על הספר (ג) : ולא

באר ורחובות דקדוקי רשי

(ב) גם ככאן חודיער ד"י דמלתא דהתברר הוא חיותו לשון התפעל המתדמה ואינו לשון פועל ממש והתכרך (ער ווערט וך מאכטן נכענט
 וכלמת חודיער ניט נכענט) ועיין בסוף פ' כי תבוא כד"ה והתמדתם כתפחה דכר זה באר היטב :
 (ג) דברי רש"י מתכרחין מענתך דמלת הזאת לשון נקיבה היא. וגם מלת התורה לשון נקיבה היא לפיכך שייכס להדדי (ויא דלויג' תורה)
 אבל זה הוא לשון זכר שייך למלת כספר דהוא גם כן לשון זכר (דער טוך) : וקאמר עוד ועל ידי פיסוק טעמים וכו' רצה לומר
 העפחא נקרא מלך וכו' התיבה שלפני העפחא היא בטעם משרת ושייכס להדדי לפיכך כפרות קללות העפחא כנונה תחת כספר ומלות
 תורה הזאת שייכים להדדי אבל כאן כנונה העפחא תחת מלת התורה ואם כן מלות כספר ומלת התורה שייכים להדדי לכן כתוב
 הנה וקח' אשלפניך על מלת כספר :

רשב

(יח) לנען ספות הרום הוויד שנתון שוכע הוא חושא : הלמיה לתאכון שאינו רשע בעושה להכעיס מתוך זוכע : כי כשריות לבי חלל
 כשריות : (יט) כי חויען לא יחכה סלוח לו חלל איעשן על אשר זוכו ולא יאחרו מכלי יכולת ה' כמו שפרשתי חלל ואחלל
 חלל' ואומר וגו' כס' עקב טעמיו : (כא) הכשרות לה' אלינו ככר מירשתי חלל הארורים על הנקשרות הסגרים היו הכרכות
 והקללות שאין הדבר ליענש טיב' דחלל כיד הקב"ה : לנו ולכנינו לעשות דני עושין על פי עד :

מכלל יופי

בליעו איינעו : (יח) (ותתקדן בלכבו) רוצה לומר שרוא יסבב הכרחה לעצמו ויאמר שלום יהיה לי כיוון הכנין הוא עצמו מסבב להיותו מקבל המקרה ומראה שרוא מקבל המקרה ואינו כי הויה אינו כרוך : וכי בשרירות לבי ענינו הבעת לבי ומחשבותי ויש מפרשים בחזק מענין שריר וקיים בדברי רכותינו ול : (למען ספוח) ענין תוספת ויהיו ופירושו הרשע הושב כלבו להלך בשרירות לכו למען תת יחרון ותוספת לנפש הרוה והיא המתאורג על העצמא ויהיא רגופש השכלית ידמרו בעינו כי הדרך הישר להרוה הנפש המתאוה לאכול ולהתענג ואפילו בדברים האסורים

וכן דרש ספ"ה ויש מפרשים הרוה הנפש השכלית והיא דמו לנדיק' והלמיה כפי המתאורג והיא רמו לרשעים כי היא חמה לתאות העולם תמיד ולא תשבע ונפש השכלית היא רוח שתפיק כמה שיגיעה מן העולם כענין חלתי לדיק חוכל לאוסע נפשו זכטן רשעים תתסר - ופירוש הסמוק

וכשרש ספה שני פירושים רבים כנודי וכונתם חלל ולא יגיעני העונש הזה ולכן כשרירות לבי : והכנס רבי יונה מירש למען ספות הרוה לשון כריתת כלומר למען שיראה הרשע כלית הנדוק עם הרשע ואין יתרון הנדיק על הרשע כמות אומר כי אין גמול ואין עונש ואומר שלום יהיה לי וזו היא דעת בעלי הקדמות אשר אינם מאמינים בגמול וכעונש וקלל הנביא כעל הדעת הזאת כמו שאמר לא יחכה ה' סלוח לו : ואנחנו תרגם כעל לאוספא ליה חטאי סלות על זכותא :

(יט) (יעשן אף יי) לפי שהאף והחרון הוא החמימות וכן נקנה באש כי אש קדחה באפי כד"ה ג' כן בעשן : (כ) (ככל אלות הכרית) הראוי בשוא כמו מן שנה שנות ורא נשתנה בסמיכות מפני האלף : (כא) (ואח פתל איה) שם ושרשו תלה והארף חמורת הא למר הפועל ובא על דרך בעלי האלף : (כב) (ש'ש' כל ארצה) הארופ' בגפרות ומלח

אתם מארץ מצרים : כה וילכו ויעבדו
 אלהים אחרים וישתחוו להם אלהים אשר
 לא ידעום ולא חלק להם : כו ויחר-ארץ
 יהוה בארץ הקדש להביא עליה את-כר-
 הסללה הכתובה בספר הזה : כז ויתשם
 יהוה מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף
 גדול וישלכם אל-ארץ אחרת ביום-הזה :
 כח הנסתרת ליהוה אלהינו והנגלת
 לנו ולבנינו עד-עולם לעשות את-כל-דברי
 התורה הזאת : א ויהי כן-יבאו
 עליך כל-הדברים האלה הברכה והקללה
 אשר נתתי לפניך והשבת את-לבבך בכל-
 הגוים אשר הדיחת יהוה אלהיך שמה :
 ב ושבת עד-יהוה אלהיך ושמעת בקלו
 בכל אשר-אנכי מצוך היום אתה ובניך
 בכל-לבבך ובכל-נפשך : ג ושב יהוה
 אלהיך את-שבותך ורחמך ושב וקבצך
 מקל-העמים אשר הפיצך יהוה אלהיך
 שמה : ד אס-יהיה נהחך בקצה השמים
 משם יקבצך יהוה אלהיך ומשם יקחך :
 ה והביאך יהוה אלהיך אל-הארץ אשר-
 נשוא אבתיך וירשתה והיטבת והרבה
 מאבתך : ו ומל יהוה אלהיך את-לבבך
 ואת-לבב זרעך לאהבה את-יהוה אלהיך
 בכל-לבבך ובכל-נפשך למען חייך :
 ז ונמן יהוה אלהיך את כל-האזות

ל רבתי
 אונקלוס
 רביעי
 שני
 חמישי
 שלישי

דיי אלהא נאכהתהון דגור עמהון באפקוטיה
 ותהון מארעא דמצרים : כה ואלו ופלחו
 לטעות עממיה וסגידו להון דחלן דלא
 ידעוין ולא אטיבא להון : כו ותקיף רוגזא
 דיי בארעא ההיא לאימאה עלה זר-כל-
 לוטיא דכתיבין בספרא הרין : כז וטלטלינון
 יי מעל ארעהון ברנו ובחממא ובתקוף רב
 ואגלינון לארע אחרתי כיומא הרין :
 כח דמטמרון קדם יי אלהא ודגנין לנא
 ולבננא עד-עלמא למעבד ית-כל-פתגמי
 אורייתא קדא : א ויהי ארי-ייתון עלך
 בר-פתגמיא האלין ברבן ולנשין דיהבית
 קדמד ותתיב ללבך בכל-עממיה דאגלך יי
 אלהך לממן : ב ותחוב לדחלתא-דיי
 אלהך ותקביל למימריה ככל דאנא מפסיד-
 לד יומא דין את ובנדך בכל-לבך ובכר-
 נפשך : ג ותיב יי אלהך זר-שבי גלותך
 ויחם עלך ויתוב ויכנשינך מקל-עממיה
 דברךך יי אלהך לממן : ד אס-יהי גלותך
 בסיפי שמיה מתמן וינשינך יי אלהך ומתמן
 יקרבינך : ה ויעלינך יי אלהך לארעא
 דיריתו אבהתך ומרתה ויטב-לך ויסגינך
 מאבתך : ו ויעדי יי אלהך ית-טפשות
 לבך וית-טפשות לבא-דבנדך למרחם ית-
 יי אלקדך בכל-לבך ובכל-נפשך בדיל-
 חייך : ז וימן יי אלהך ית-כל-לוטיא

האלה
 רשי
 (כה) ולא חלק להם . לא נתנס לחלקם : לא ידעום . לא ידעו נכורת אלהות . ואונקלוס תרגם ולא אטיבא להון לא הטיבו
 להם שום טובה . ולשון לא חלק חותן אלוה שכתרו להם לא חלק להם שום נקמה ושום חלק : (כו) ויהשם ה' . כתרנו ונוטלטלינון
 וכן (ירמיה') כנגי מתשם מעל חדקתם